

บทที่ 6

ความมั่นคงของมนุษย์ในมุมมองของกระทรวงกลาโหม

1. สถานการณ์โลก

1.1 จากปรากฏการณ์การล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียตที่ผ่านมา ทำให้สหรัฐอเมริกา กลายเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีอำนาจและความโดดเด่นทางการทหารเพียงประเทศเดียว อย่างไรก็ตาม ประเทศและกลุ่มประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ที่มีขนาดและศักยภาพในระดับรอง พยายามรวมตัวกัน เพื่อต่อต้านและถ่วงดุลอำนาจของสหรัฐ ฯ ทำให้โลกเปลี่ยนจากระบบสองขั้วอำนาจไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ

1.2 ปัจจุบันแทบทุกประเทศต่างหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาและฟื้นฟูเศรษฐกิจของตนเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นการแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปในทุกภูมิภาคของโลก และมีธุรกรรมการค้าต่อค้าขายระหว่างประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างกันในด้านลัทธิ แนวความคิด และอุดมการณ์เหมือนดังเช่นในอดีตอีกต่อไป ขณะเดียวกันมหาอำนาจตะวันตก นำโดยสหรัฐ ฯ พยายาม ผลักดันแนวความคิดการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ซึ่งประกอบด้วย การปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย การเคารพในสิทธิมนุษยชน การเปิดการค้าเสรี และการรักษาสภาพแวดล้อม โดยอาศัยความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการครอบครองสื่อ (Mass Media) ที่สามารถแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารไปทั่วทุกมุมโลกได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ตลอดจนอิทธิพลที่มีเหนือกว่าในทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ประเทศต่าง ๆ ขอมรับและสนองตอบต่อแนวความคิดดังกล่าวของฝ่ายตะวันตก นอกจากนี้ประเทศมหาอำนาจและประเทศตะวันตก ยังได้พยายามสร้างกระแสกดดัน โดยการกำหนดมาตรฐานแรงงาน มาตรฐานอุตสาหกรรม และการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถปรับตัวตามได้ จึงต้องตกเป็นเบี้ยล่างในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้า ปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดกระแสต่อต้านจากประเทศกำลังพัฒนา จึงมีความเป็นไปได้ว่าอาจจะเกิดปัญหาความตึงเครียดหรือการเผชิญหน้ากันขึ้นระหว่างกลุ่มประเทศทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าวได้ในอนาคต

1.3 ความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและกิจกรรมของประเทศต่าง ๆ ที่สามารถส่งผ่านข้อมูลข่าวสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว ไม่จำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นภาวะโลกไร้พรมแดนหรือโลกาภิวัตน์ ซึ่งได้นำมาสู่การขึ้นและแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลทั้งในด้านแนวความคิดการปกครองเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอแนวความคิดใหม่ของประเทศมหาอำนาจฝ่ายโลกตะวันตกที่ออกมาในรูปของการขึ้นทางความคิด และการนำเสนอเพื่อ

จำหน่ายสินค้าและบริการอีกทั้งกระแสดังกล่าวยังได้สร้างวิวัฒนาการทางด้านความคิดใหม่ ๆ ของโลกฝ่ายตะวันตกให้แพร่หลายไปยังทุกภูมิภาคของโลก และผลพวงจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ได้สร้างความสัมพันธ์อันดีให้แก่โลกคอมมิวนิสต์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียต เมื่อปี พ.ศ.2535 นอกจากนี้กระแสโลกาภิวัตน์ยังเป็นเครื่องมือของฝ่ายโลกตะวันตกในการชี้นำแนวความคิดใหม่ ๆ ให้แก่ทุกภูมิภาคในโลกอย่างต่อเนื่อง

1.4 การแข่งขันทางเศรษฐกิจ เนื่องจากในปัจจุบันกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้พัฒนาบทบาทที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับประเทศมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจจะส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ ดังนี้

1.4.1 นโยบายด้านความมั่นคงของแต่ละประเทศ จะต้องเน้นในเรื่องสวัสดิการทางเศรษฐกิจ (economic welfare) ซึ่งจะต้องหมายถึงการที่ประชาชนในประเทศมีฐานะทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดี

1.4.2 สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้เกิดความขัดแย้งหรือความร่วมมือกันระหว่างประเทศในภูมิภาค หรือระหว่างประเทศ

1.4.3 มาตรการทางเศรษฐกิจจะเป็นเครื่องมืออีกประการหนึ่งที่สามารถใช้ในการควบคุมการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศ

1.4.4 ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดศักยภาพในการกดดัน และใช้กำลังทางทหารที่มีต่อประเทศอื่น

1.5 สภาพแวดล้อมทางการเมืองเศรษฐกิจและความมั่นคงในระดับโลก จะได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์มากขึ้น โลกใหม่กำลังเติบโตตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีไม่มีการแบ่งแยกเช่นในอดีต การเผชิญหน้าทางอุดมการณ์ถูกแทนที่ด้วยความร่วมมือและแข่งขันทางเศรษฐกิจ กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ทัศนคติ วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของพลเมืองโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การรับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็วและมากมาย ทำให้เกิดการเลียนแบบและพยายามสร้างความทันสมัยให้กับตนเองท่ามกลางค่านิยมที่เป็นสากลในเรื่องสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในการเปลี่ยนแปลงนี้เครือข่ายข้ามชาติ เช่น องค์กรเอกชน สื่อมวลชน องค์กรประชาชนและบริษัทข้ามชาติจะเข้าไปมีบทบาท ทำให้แนวความคิดแพร่ขยายไปอย่างรวดเร็วและจะมีผลกระทบต่อความเป็นไปทางสังคมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลักษณะการดำเนินกิจกรรมในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การแสวงประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการแสวงหาทรัพยากรจากประเทศอื่นมาทดแทนการลดน้อยถอยลงของทรัพยากรในประเทศของตน เมื่อเป็นเช่นนี้กิจกรรมทางธุรกิจจึงพัฒนารูปแบบให้แตกต่างจากเดิมที่เคยดำเนินธุรกรรมภายในประเทศมา

เป็นรูปแบบของธุรกิจข้ามชาติ ในลักษณะของการเคลื่อนย้ายเงินทุนและการขยายฐานการผลิตจากแหล่งหนึ่งไปอีกแหล่งหนึ่ง และในทางกลับกันก็จะต้องพยายามแสวงหาทรัพยากรและนำกลับมาสู่ประเทศของตน เครื่องมือสำคัญที่จะเป็นสิ่งที่ชี้ขาดในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ในปัจจุบันนี้ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งเงินทุน ซึ่งประเทศมหาอำนาจที่มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าวจะมีความได้เปรียบประเทศเล็ก ๆ ที่เป็นคู่แข่ง รูปแบบในการแข่งขันยังอาจแปรเปลี่ยนจากการดำเนินธุรกิจผลิตจำหน่ายสินค้าและบริการ ให้กลายมาเป็นธุรกิจทางเทคโนโลยีสื่อสาร ที่ดูเหมือนว่าจะเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินธุรกิจ แต่ที่จริงแล้วการนำเสนอเทคโนโลยีสื่อสาร และสารสนเทศ คือ นวัตกรรมใหม่ (innovation) ที่ประเทศมหาอำนาจนำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์สู่ประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นอาวุธในการทำสงครามทางการค้ากับประเทศเล็กอีกด้วย

1.6 ท่ามกลางความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการคมนาคม ทำให้เกิดสถานะโลกไร้พรมแดนนี้มีปัญหาใหม่ที่แม้แต่ประเทศพัฒนาแล้วก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นเช่นกัน ได้แก่ ขบวนการก่อการร้าย ขบวนการยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ แรงงานเถื่อน อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มาพร้อมกับระบบการค้าเสรี ปัญหาความพยายามแยกดินแดนของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างด้านเชื้อชาติหรือศาสนากับประเทศแม่ อาชญากรรมข้ามชาติประเภทอื่น ๆ รวมถึงปัญหาสาธารณสุข เช่น โรคเอดส์ เป็นต้น

1.7 ปัญหาของโลกทศวรรษหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาความมั่นคงใหม่ ประกอบด้วย ปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อม การขาดแคลนอาหารและพลังงาน กอปรกับราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นสูง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพทุกระดับในหลายประเทศ นอกจากนี้ยังปรากฏปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในลักษณะปัญหาข้ามชาติหรือข้ามพรมแดน ซึ่งเมื่อรวมกับภาวะการณ์เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกและปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ ปรากฏการณ์เอลนีโญ ที่กระทบต่อภาคการเกษตร ยิ่งทำให้ปัญหาต่าง ๆ ทวีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อความมั่นคง ทั้งในด้านความมั่นคงของสังคม (Social Security) และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) สูงขึ้นและนำไปสู่ผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองภายในของหลายประเทศ และอาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศได้ในอนาคต

1.8 สำหรับแนวทางดำเนินการด้านการทหารในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก นับตั้งแต่แนวความคิด การบริหารจัดการ และการใช้เทคโนโลยีทางการทหาร ซึ่งประกอบด้วย

1.8.1 เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า การปฏิวัติในกิจการทหาร (Revolution in Military Affairs : RMA) ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากพัฒนาการใหม่ ๆ ของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทำ

ให้สามารถ ค้นหา ตรวจสอบ กำหนดที่ตั้ง และติดตามการเคลื่อนไหวของเป้าหมายทางทหารได้อย่างกว้างขวาง (เห็นภาพสนามรบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น) ระบบอาวุธมีพิสัยไกลขึ้น มีระบบนำวิถีที่มีประสิทธิภาพ มีความแม่นยำสูง มีความหลากหลาย ทำให้สามารถเลือกใช้อำนาจทำลายและหรืออำนาจทะลุทะลวงให้เหมาะสมกับประเภทของเป้าหมายได้ การกระจายข่าวสาร ส่งการควบคุมการยุทธกระทำได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงจากระยะไกล อีกทั้งระบบคอมพิวเตอร์ยังได้ช่วยให้งานฝ่ายอำนวยการทุกสายงานเป็นไปอย่างรวดเร็วเทคโนโลยีในการเคลื่อนที่การขนส่ง และการเคลื่อนที่โดยไม่ถูกตรวจพบด้วยระบบตรวจต่าง ๆ พัฒนาไปมากมาย และมีการค้นคว้าวิจัยโครงการใหม่ ๆ อย่างไม่จบสิ้น อาทิ โครงการป้องกันจรวดขีปนาวุธพิสัยไกล ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นโดยทั่วไปว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำสงคราม คือ การครอบครองเทคโนโลยีทางทหารที่เหนือกว่า และนำไปสู่ความพยายามไขว่คว้าหาความทันสมัยไม่สิ้นสุด โดยเหตุนี้เอง จึงทำให้รูปแบบของยุทธโศปกรณ์จึงเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติการรบในระยะสั้น ให้มีอำนาจการทำลายในระยะไกลขึ้น มีความแม่นยำสูง และสามารถกดดันให้คู่สงครามยอมแพ้ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งจะทำให้ความสูญเสียในทางชีวิต และยุทธโศปกรณ์ลดน้อยถอยลง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีในการตรวจจับ ค้นหา และติดตามเป้าหมายอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจในการใช้กำลังทหารเป็นไปด้วยความถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการครอบครองเทคโนโลยีทางยุทธโศปกรณ์ และทางทหารที่เหนือกว่า จะเป็นผู้กำชัยชนะอย่างเด็ดขาดในการสงครามในเวลาอันสั้น

1.8.2 แนวความคิดการบริหารจัดการกองทัพในศตวรรษที่ 21 (FORCE 21) แนวความคิดดังกล่าวนี้ มีสหรัฐ ฯ เป็นต้นแบบเป็นแนวทางการใช้ประโยชน์จากการปฏิวัติทางการทหาร โดยเชื่อมโยงเทคโนโลยีของยุทธโศปกรณ์สมัยใหม่ กับแนวความคิดในการบริหารจัดการทางทหารในรูปแบบใหม่ ผสมผสานกัน และจัดรูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางการทหารให้มีความได้เปรียบคู่สงคราม เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการรบและการป้องปรามที่มีเหนือประเทศอื่น แต่อย่างไรก็ตาม หากจะดำเนินการตามแนวความคิดดังกล่าว มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมหาศาล จึงขึ้นอยู่กับสถานะแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางความมั่นคง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ หรืออื่น ๆ จะเปิดโอกาสให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมเพียงใด

1.8.3 การปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม (Military Operations Other Than War : MOOTW) เป็นการดำเนินการทางทหาร เพื่อช่วยจัดสถานะแวดล้อมให้มีความมั่นคง เกิดเสถียรภาพ และเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจแห่งชาติในด้านต่าง ๆ ให้เข้มแข็ง กิจกรรมที่กระทำมิได้หลายรูปแบบ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ การบรรเทาภัย

พิบัติ และช่วยเหลือประชาชน การพัฒนาประเทศ การรักษาและฟื้นฟูสภาวะแวดล้อม การดำเนินการในกิจกรรมการสร้างผลผลิตให้แก่ชาติ และการให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ ในการดำเนินการกิจกรรมทางทหารต่าง ๆ ทั้งนี้ เป็นการนำศักยภาพของกำลังทหารมาใช้ประโยชน์ในยามที่ประเทศอยู่ในภาวะปกติ รวมทั้งเป็นการพัฒนากำลังทหารให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติการ และใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

1.9 ภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลงภัยคุกคามทางทหารซึ่งเคยเป็นภัยที่เห็นได้ชัดเจนลดลง แต่ปัญหาความขัดแย้งพื้นฐานที่เคยถูกคบบังไว้ในห้วงสงครามเย็นประกอบด้วย ปัญหาเขตแดน เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการจัดสรรทรัพยากร และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกลับประทุขยายตัวขึ้น จนเกิดเป็นความขัดแย้งที่ใช้กำลังอาวุธในลักษณะสงครามจำกัดและสงครามกลางเมืองหลายแห่ง รวมถึงการก่อการร้ายและการจลาจลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายไปในหลายพื้นที่

1.10 ผลจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมที่อาคารเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์และอาคารกระทรวงกลาโหมสหรัฐ ฯ เมื่อวันที่ 11 ก.ย.44 ได้แสดงให้เห็นว่า แม้สหรัฐ ฯ จะมีแสนยานุภาพ และระบบป้องกันภัยที่มีประสิทธิภาพมากมาช้านาน ก็มีสิ่งที่จะใช้เป็นหลักประกันความปลอดภัยของประเทศจากการโจมตีของกลุ่มก่อการร้ายได้อย่างแน่นอน หากสหรัฐ ฯ ยังมีนโยบายแข็งกร้าวต่อการพัฒนาสันติภาพในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในตะวันออกกลางอาจนำมาสู่การถูกโจมตีด้วยการปฏิบัติการที่คาดไม่ถึง และด้วยอาวุธที่ไม่น่าจะเป็นอาวุธทางเทคนิค ซึ่งจากการเลือกเป้าหมายในการโจมตีสั้นสั้นแล้วแต่เป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งเรืองของสหรัฐ ฯ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ทางด้านความมั่นคงอย่างอาคารกระทรวงกลาโหมสหรัฐ ฯ หรืออาคารเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ ที่แสดงถึงความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้หน่วยข่าวกรองของสหรัฐ ฯ ก็ยังไม่สามารถหาหลักฐานที่ชัดเจนว่า กลุ่มก่อการร้ายใดอยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรมดังกล่าว และการที่สหรัฐ ฯ ร่วมกับพันธมิตรบางประเทศปฏิบัติการทางทหารในลักษณะสงครามใหม่ (New War) ต่อรัฐบาลตาลิบันในอัฟกานิสถาน โดยโยงประเด็นสำคัญว่ารัฐบาลตาลิบันให้การสนับสนุนนายโอซามา บิน ลาดิน และกลุ่มก่อการร้ายอัล เควดาร์ ซึ่งคาดว่าอยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรมในสหรัฐ ฯ นั้น เป็นการแสดงแสนยานุภาพให้ชาวโลกเห็นว่าการปฏิบัติการทางทหารที่สมบูรณ์แบบในศตวรรษใหม่นี้ควรจะเป็นอย่างไร โดยเริ่มตั้งแต่การใช้เครื่องบินบรรทุกระเบิด หรือการใช้เครื่องบินขับไล่ หรือการใช้จรวดนำวิถีโจมตีเป้าหมายที่คาดว่าจะเป็นที่ตั้งทางทหารหรือที่มั่นของกลุ่มก่อการร้ายอย่างหนัก เพื่อวัตถุประสงค์ในการครองอากาศเหนือ่านฟ้าคู่ต่อสู้ หลังจากนั้นก็จะใช้หน่วยปฏิบัติการพิเศษที่มีขีดความสามารถและอาวุธพิเศษที่มีประสิทธิภาพสูง เข้ายึดทำการเป้าหมาย หลังจากนั้นจึงจะใช้กำลังรบหลักภาคพื้นดินเข้าสถาปนาที่หมายทางทหาร ซึ่งการโจมตีดังกล่าวได้กระทำไป

พร้อมกับการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อผู้พลพหนีภัยสงคราม ในลักษณะการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชนชาวอัฟกานิสถาน โดยหวังผลให้เป็นแนวร่วมในกรณีที่มีรัฐบาลที่จะจัดตั้งใหม่ของอัฟกานิสถานอยู่ภายใต้การนำของสหรัฐ ฯ ซึ่งผลตามความคาดหมายของสหรัฐ ฯ ไม่ใช่อยู่เพียงการกำจัดขบวนการก่อการร้ายและล้มล้างรัฐบาลตาลีบันเท่านั้น สหรัฐ ฯ ยังหวังผลในการขยายฐานทางทหารมายังเอเชียกลาง เพื่อสกัดกั้นการขยายแสนยานุภาพของจีนในอนาคตอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม บทพิสูจน์ว่า สหรัฐ ฯ จะสามารถกำชัยชนะในการปฏิบัติการทางทหารในอัฟกานิสถานนั้น ยังคงขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นในการต่อสู้ลักษณะจรยุทธ์ของกลุ่มก่อการร้ายอัล เควดาร์และรัฐบาลตาลีบันที่มีต่อกองกำลังของพันธมิตรของฝ่ายสหรัฐ ฯ กับความอดทนของกองกำลังของสหรัฐ ฯ ต่อสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศในอัฟกานิสถาน ซึ่งคาดว่าจะต้องมีการปฏิบัติการอย่างรุนแรงต่อเนื่องของทั้งสองฝ่าย และยังคงต้องใช้เวลามากพอสมควรจึงจะยุติการปฏิบัติการทางทหารได้ และยังคงคำนึงถึงมิติสหประชาชาติที่จะมีขึ้นสำหรับการฟื้นฟูและจัดระเบียบการปกครองที่จะมีขึ้นในอัฟกานิสถานอีกด้วย

1.11 นอกจากนี้ ยังเกิดเหตุการณ์แพร่ระบาดของเชื้อแอนแทรกซ์ในสหรัฐ ฯ และบางประเทศในทวีปยุโรป ก่อให้เกิดมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนหนึ่ง ซึ่งหน่วยข่าวกรองของสหรัฐ ฯ ได้เฝ้าระวังไว้เป็นการกระทำของกลุ่มก่อการร้ายอัล เควดาร์ อย่างไรก็ดี ยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนว่าการกระทำดังกล่าวเป็นผลงานของกลุ่มดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถระบุผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวได้ก็ตาม สิ่งที่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญต่อไป คือ การนำไปสู่การพัฒนาอาวุธชีวภาพหรืออาวุธเชื้อโรค ที่นับวันจะแพร่กระจายออกไปในหลายภูมิภาคทั่วโลก และหากความขัดแย้งระหว่างความคิดของแต่ละฝ่ายยังไม่ได้รับการแก้ไขไปในลักษณะสันติวิธี โดยมีทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

1.12 ผลกระทบจากการก่อวินาศกรรมในสหรัฐ ฯ การแพร่ระบาดของสงครามชีวภาพ และการปฏิบัติการทางทหาร ปัญหาดังกล่าวยังได้ส่งผลโดยตรงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในภาพรวมของสหรัฐ ฯ และยังส่งผลกระทบไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก ทั้งนี้เนื่องจาก สหรัฐ ฯ จะต้องทุ่มเททรัพยากรสำหรับการใช้ในการปฏิบัติการทางทหารเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ทรัพยากรที่มีอยู่จึงไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง อีกทั้งการที่รัฐสภาอเมริกันอนุมัติให้ธนาคารกลางพิมพ์ธนบัตรขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก โดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์อื่นประกันค่าของเงินและมีการนำไปใช้ในภูมิภาคต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณเงิน (Money Supply) ที่มีอยู่ในตลาดเงินทั่วโลก ภาวะเศรษฐกิจ และวิกฤตการณ์ทางการเงินโลกในอนาคต

1.13 โดยสรุปแล้ว ปัจจัยทั้งปวงที่กล่าวมาข้างต้น ก่อให้เกิดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ หลังยุคสงครามเย็น ดังนั้นภัยคุกคามข้ามชาติซึ่งได้แก่การแพร่กระจายของอาวุธที่มีอำนาจทำลายร้ายแรง

และอาวุธชีวภาพ การก่อการร้ายสากล ขบวนการค้ายาเสพติด สงครามข้าวสารวิกฤตเศรษฐกิจ และวิกฤตการณ์ทางการเงิน เป็นต้น ภัยจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และเศรษฐกิจภายในรัสเซีย และจีน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศใหญ่ทั้งสองนั้น ต่างก็ส่งผลกระทบต่อโลกได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการทหารในจีน ภัยที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของกลุ่มประเทศก้าวร้าว (rogue state) ที่มีความไม่พอใจต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐ ฯ อาทิ อิรัก อิหร่าน อัฟกานิสถานเกาหลีเหนือ ภัยจากจุดวิกฤตตามภูมิภาคต่าง ๆ ที่อาจขยายตัวรุนแรงมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาระหว่างประเทศ อาทิ ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ปัญหาความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ปัญหาความขัดแย้งในคาบสมุทรอินเดีย ภัยจากปัญหาทางด้านมนุษยธรรมที่เกิดขึ้นจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ภัยพิบัติ ความอดอยากขาดแคลนอาหารและน้ำ การทำสงครามระหว่างเผ่า การแย่งชิงทรัพยากร เป็นต้น

2. สถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การรวมตัวของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน นั้น มีระดับการพัฒนาความสัมพันธ์ที่นำไปตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การให้ความร่วมมือของประเทศสมาชิกยังขาดเอกภาพและประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากในแต่ละประเทศสมาชิก ต่างมีปัญหาภายในของตน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งขีดความสามารถที่แตกต่างกันทำให้ไม่สามารถกำหนดผลประโยชน์ร่วมที่ชัดเจนระหว่างกันได้ เป็นผลทำให้อาเซียนขาดพลังอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มอื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อบทบาทและนโยบายด้านการต่างประเทศของไทยในภูมิภาคนี้ และกระทบต่อความมั่นคงของไทย รวมถึงการบั่นทอนความเข้มแข็งและความสามารถในการดำรงศักยภาพของไทยในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ดังนั้น การเสริมสร้างขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิกให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันและสามารถก้าวเดินไปพร้อม ๆ กัน เพื่อจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และนำไปสู่การฟื้นฟูความเข้มแข็ง และมีอำนาจต่อรองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นในอาเซียนมีความหลากหลาย มีความแตกต่าง เป็นอย่างมาก ซึ่งล้วนแล้วเป็นปัญหาที่ยังรากลึกมาจากปัญหาภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งได้แก่ ภาษา วัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ระบอบการปกครอง เศรษฐกิจ และสภาพการดำรงชีวิต ปัญหาเหล่านี้ถูกทับถมเป็นเวลานานโดยเฉพาะการสะสมปัญหาในห้วงของสงครามเย็น แต่เมื่อมีการเข้าร่วมกันเป็นอาเซียนแล้วปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ การพัฒนาความไว้วางใจกันภายใต้หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน (Principle of Non - interference) กลับถูกแทรกแซงโดยประเทศมหาอำนาจฝ่ายโลกตะวันตก จนทำให้ทิศทางด้านความมั่นคงของอาเซียนผิดแผกไปจากที่

ควรเป็นอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง อย่างไรก็ตามเจตนาที่สอดคล้องกันของทุกประเทศ ในลักษณะ "วิถีเอเชีย" ได้ทำให้เสถียรภาพของอาเซียนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่น่าพอใจ โดยทุกประเทศมีฉันทามติร่วมกันที่จะเห็นประเทศสมาชิกอาเซียนมีความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ในอนาคต โดยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์อาเซียน พ.ศ.2563 (ASEAN Vision 2020) กล่าวคือ เป็นแนวความคิดในการจัดระเบียบอาเซียนใหม่ ในปี พ.ศ.2563 โดยมีความมุ่งประสงค์จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งมีลักษณะเป็นภูมิภาคที่มีความสันติสุข รักษาสันติภาพ และความเป็นกลาง มีวิธีการร่วมแก้ไขข้อพิพาท ลดการขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีเสรีทางการค้า โดยทุกประเทศในประชาคมจะให้ความร่วมมือกันพัฒนาและดำเนินกิจกรรมของอาเซียนในทุกรูปแบบ อันประกอบด้วย การเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมร่วมกัน รวมทั้งร่วมมือกันลดความแตกต่างกันด้านต่าง ๆ ของประเทศในภูมิภาค โดยให้การทหารเป็นอีกกลไกหนึ่งที่ร่วมกับหน่วยงานทางการต่างประเทศในการสร้างความไว้วางใจ และร่วมลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค

3. สถานการณ์ภายในประเทศ

วิกฤติเศรษฐกิจที่ไทยประสบอย่างรุนแรง ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งประเทศและกระทบสังคมทุกระดับ ตลอดจนถึงปัจเจกบุคคลทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องปรับตัวขนานใหญ่เพื่อลดรายจ่ายในโครงการ และสิ่งที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต่อความอยู่รอดและการดำเนินการขององค์กร มีการทบทวนและสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ย้อนกลับมาสำรวจศักยภาพของตนเองให้พร้อมที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งทางกายภาพ และสติปัญญา ในการผลิตเพื่อการบริโภคของตนเองและสังคม ลดการพึ่งพาจากภายนอกตามแนวคิดของเศรษฐกิจแบบพอเพียง ขณะที่ทำการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรทั้งการจัดและการดำเนินการ เพื่อเพิ่มโอกาสแข่งขันในประชาคมโลกควบคู่ไปด้วย สังคมไทยพยายามปรับตัวสนองตอบต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในด้านที่เป็นผลบวกหลายประการ อาทิ แนวความคิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งส่งเสริมให้ทุกบริบทของสังคมมีความตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเอง มีความริเริ่มและร่วมดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างมีคุณภาพ นโยบายและแผนหลักของประเทศ เน้นการพัฒนาคน และมีการปฏิรูปแนวทางการศึกษาใหม่ด้วย รัฐธรรมนูญใหม่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานภาครัฐได้กว้างขวางขึ้น อย่างไรก็ตามผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และช่องว่างของระดับการพัฒนาและการกระจายรายได้ของท้องถิ่นและกลุ่มชนชั้นในสังคม ก็ล่อแหลมต่อการขยายตัวของความขัดแย้งด้านแนวคิดในสังคม ตลอดจนล่อแหลมต่อการแทรกแซงในรูปแบบของการยุบเหวหรือการปฏิบัติการทางจิตวิทยา จุชฉนวนโดยอาศัยสื่อ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

สาธารณเทศการที่ไทยเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยที่เปิดกว้าง และมีระดับการพัฒนาของโครงสร้างพื้นฐานดีพอสมควร จึงล่อแหลมต่อผลกระทบด้านลบของกระแสโลกาภิวัตน์ในการเป็นแหล่งให้ขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ และขบวนการก่อการร้ายสากล เข้ามาใช้ปฏิบัติการได้สะดวกกว่าหลายประเทศในภูมิภาค รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติเพิ่มเติมบทบาทของประชาชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองมากยิ่งขึ้น อาทิ การเพิ่มบทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ และการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐจึงต้องดำเนินไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม และเอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชน การนำเสนอผลงานของภาครัฐจึงต้องสามารถอธิบายต่อสาธารณชนได้อย่างชัดเจนและมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง จะต้องมีการปฏิรูประบบราชการให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อีกด้วย ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับเพื่อนบ้านที่มีความแตกต่างกันมาก เส้นเขตแดนยังไม่มี ความชัดเจนอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบอาณานิคม ทำให้เกิดการสู้รบกระทบกระทั่งกัน ทั้งบริเวณชายแดนทางบกและทางทะเลได้เสมอ ๆ อีกทั้งปัญหาขัดแย้งภายในของประเทศเพื่อนบ้านได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหาชนกลุ่มน้อยลี้ภัย การสู้รบที่ลุกลามเข้ามา การค้ายาเสพติด แรงงานเถื่อน การค้าอาวุธสงคราม ปัญหาด้านสาธารณสุข และโรคระบาด เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ หากไม่สามารถควบคุมให้ดีแล้ว จะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อความมั่นคงที่รุนแรงได้ ปัจจุบันขบวนการโจรก่อการร้ายภาคใต้แม้จะด้อยอิทธิพลลงไป แต่ยังมีการแข่งขันกันสร้างผลงานใหม่ เพื่อหวังประโยชน์จากกลุ่มประเทศมุสลิมภายนอกประเทศ โดยเฉพาะการก่อวินาศกรรมตามชุมชนที่เป็นศาสนสถาน อาทิ สถานีรถไฟเส้นทางรถไฟก็ยังคงมีขึ้นอยู่อย่างประปราย ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีทั้งการหวังผลทางการเมือง การก่อการร้าย การเรียกค่าไถ่ค่าคุ้มครอง ตลอดจนยังอาจมีความพยายามในการใช้กำลังเพื่อต่อสู้ตามอุดมการณ์ทางการเมืองของขบวนการดังกล่าวได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ การที่ไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับมหาอำนาจตะวันตกหลายประเทศมานานและเปิดกว้างในการรับการจัดระเบียบโลกใหม่มากกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค จึงทำให้ประเทศอภิมหาอำนาจอย่างสหรัฐ ฯ ให้ความสนใจ และคาดหวังให้ไทยมีบทบาทนำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเรื่องแนวความคิดประชาธิปไตย และการดำรงกิจกรรมตามแนวความคิดการจัดระเบียบโลกใหม่

4. ปัญหาที่เกิดขึ้น

จัดได้ว่าเป็นปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมของกองทัพโดยตรง ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยจากภายนอกกองทัพ และปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในกองทัพเอง โดยจะมีผลทำ

ให้กองทัพต้องปรับกิจกรรมให้สามารถดำเนินบทบาทของกองทัพภายใต้แรงกดดันดังกล่าวสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.1 ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เป็นไปได้ (Credible Threat) ความมั่นคงของมนุษย์(Human Security) เป็นแนวความคิดใหม่ที่สังคมโลกคาดหวังให้ประชากรในโลกมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปราศจากความไม่รู้หนังสือ ปราศจากความเจ็บป่วย มีความอยู่ดีกินดี ได้รับการปฏิบัติจากสังคมอย่างดีและเท่าเทียมกัน อยู่ในภาวะที่ปราศจากความหวาดกลัวหรือความรุนแรง สามารถดำรงชีพได้อย่างสันติสุข ดังนั้นกองทัพจึงควรเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้สังคมมีการสร้างผลผลิต (productive) ให้เกิดมากขึ้น เพื่อให้กำลังพลของกองทัพสามารถพัฒนายกระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และจะได้ช่วยพัฒนาสังคมและประเทศให้มีการสร้างผลผลิตให้เกิดขึ้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และศักยภาพของกองทัพโดยที่ไม่กระทบกระเทือนต่อภารกิจหลักของกองทัพ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสังคม เนื่องจากสังคมได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบจากสังคมการผลิตมาเป็นสังคมบริโภคนิยม ทำให้ทุกบริบทของสังคมเห็นความสำคัญของการบริโภคสินค้าและบริการมากกว่าการให้ความสำคัญต่อการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบผลิตโดยอิงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่จากฝ่ายโลกตะวันตก จนละเลยต่อการคิดคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และปัจจัยพื้นฐานตามวิถีชีวิตไทยในอดีต จิตสำนึกของความเป็นคนไทย ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติและเอกราชนับวันจะค่อย ๆ เลือนราง ไปจากจิตสำนึกของคนไทยในปัจจุบัน การดำเนินการที่จะช่วยให้เหตุการณ์เช่นนี้เปลี่ยนแปลงไป จึงจะต้องมีการกำหนดวาระแห่งชาติในการหวนคำนึงถึงความเป็นไทย ความมีเอกราชมีสิทธิเสรีภาพ และความมุ่งมั่นของบรรพบุรุษไทยในอดีต โดยให้กองทัพเป็นกลไกสำคัญในการปลุกเร้าจิตสำนึกไทยและความมีเอกราชของไทย รวมทั้งใช้พื้นที่ทหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวพัฒนาคุณภาพจิตใจ จิตสำนึกของคนไทย อาชญากรรมข้ามชาติในปัจจุบันขบวนการนอกกฎหมายได้เข้ามามีบทบาทในการแสวงประโยชน์จากประเทศไทย หรือใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งพักพิงส่งผ่านสิ่งผิดกฎหมายอยู่เป็นจำนวนมาก โดยจะปรากฏในรูปแบบของขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยกำลังจากภายนอกประเทศ จากการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของภูมิภาค ทำให้เห็นได้ว่าโอกาสที่จะเกิดสงครามขนาดใหญ่เต็มรูปแบบในระยะ 10 - 20 ปี ข้างหน้า ยังไม่น่าที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเช่นในปัจจุบัน แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดความขัดแย้งที่มีความรุนแรงระดับต่ำ (Low Intensity Conflict : IC) ในลักษณะของการรุกรานพื้นที่ด้วยกำลังทหารขนาดเล็กจากภายนอก การที่กองกำลังประเทศเพื่อนบ้านใช้พื้นที่ของประเทศไทยในการสร้างความได้เปรียบในเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อฝ่ายตรงข้าม ตลอดจน การหลบหนีเข้ามาพำนักพักพิงในประเทศไทยของกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยที่ถูกประเทศเพื่อนบ้านโจมตีดังกล่าวมานี้ เป็นการรุกรานอธิปไตยของประเทศซึ่งทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทหาร และภาคประชาสังคมคงมีความเห็น

สอดคล้องกันที่จะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ และจะต้องสนับสนุนให้มีการผลักดันให้ออกไปจากพื้นที่ที่เป็นของประเทศไทย การดำเนินการถือการใช้กำลังทหารในการสกัดกั้นและผลักดันออกไป เหตุการณ์เช่นนี้สามารถเกิดขึ้นได้เสมอตามเท่าที่ประเทศเพื่อนบ้านยังมีการปราบปรามชนกลุ่มน้อย และยังประสบปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนของเขตแดนที่พึงกระทำกันระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้าน ความไม่เข้าใจในบทบาทของทหาร เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์ด้านชายแดนและการรบได้คลี่คลายไปเป็นอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์การรบเริ่มสงบ แต่ก็อาจมีการกระทบกระทั่งตามแนวชายแดนบ้างในบางโอกาสและบางเวลา เมื่อสถานการณ์ดีขึ้น ความรู้สึกของประชาชน ก็เริ่มเห็นถึงความสิ้นเปลืองในการดำรงสภาพของกองทัพ จนบางกลุ่มที่ไม่เข้าใจบทบาทของทหารเพียงพอ ไม่เห็นความจำเป็นในการมีกองทัพ กองทัพจึงควรพิจารณาปรับบทบาทของกองทัพให้มีส่วนในการพัฒนาประเทศ และช่วยเหลือประชาชนตามภารกิจที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (รธน.) และบทบัญญัติอื่นให้เหมาะสม โดยไม่กระทบกระเทือนต่อกิจกรรมหลักของกองทัพ

4.2 การเปลี่ยนแปลงภายในของกองทัพที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

บทบาทของกองทัพตามกฎหมาย เนื่องจากมีกฎหมายหลักที่ได้บัญญัติบทบาทของกองทัพ ประกอบด้วย รธน.มาตรา 72 และ พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2503 มาตรา 4 สรุปว่า กองทัพมีหน้าที่พิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอกประเทศ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การรักษาประโยชน์ของชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากการที่มีบทบัญญัติในเรื่องกิจกรรมของกองทัพไว้เป็นจำนวนมาก แต่ยังขาดความชัดเจนในเรื่องการปฏิบัติบางประการ จึงทำให้กองทัพไม่สามารถดำเนินกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้อย่างเต็มที่

แนวความคิดและหลักนิยม เนื่องจากกิจการทางทหารได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมากขึ้น ในขณะที่แนวความคิดและหลักนิยมทางทหารส่วนใหญ่ยังเป็นไปในลักษณะเดิม ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมหลาย ๆ ประการ เพื่อตอบสนองสถานการณ์ใหม่ ๆ จึงกระทำได้อย่างไม่เป็นเอกภาพ เพราะไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนตามแนวความคิดและหลักนิยมทางทหารมารองรับ

การจัดการหน่วยและสายการบังคับบัญชา เนื่องจากกองทัพมีโครงสร้างองค์กรที่ค่อนข้างซับซ้อน และมีสายการบังคับบัญชาก่อนข้างยาว ดังนั้นการดำเนินการในบางกรณีจึงกระทำได้

อย่างล่าช้า และบางครั้งไม่สามารถสนองตอบต่อสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องเดียวกัน ยิ่งทำให้สายงานทางธุรการดำเนินการได้อย่างล่าช้า และขาดความแน่นอน

ยุทธโรปกรณ์ ปัจจุบันยุทธโรปกรณ์ของกองทัพที่มีอยู่ มีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะมีอายุการใช้งานนาน และบางรายการสายการซ่อมบำรุงได้ยกเลิกไปแล้ว ทำให้ยุทธโรปกรณ์หลายรายการไม่สามารถเพิ่มศักยภาพให้กับกองทัพได้ ในขณะเดียวกันกลับเป็นภาระในการบำรุงรักษาให้คงสภาพ แม้ว่าพัฒนาการของยุทธโรปกรณ์สมัยใหม่จะเพิ่มมากขึ้น และมีรูปแบบใหม่มากขึ้นก็ตาม แต่ประเทศไทยยังประสบปัญหาในเรื่องงบประมาณสำหรับการจัดหา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด

ระบบการแจ้งเตือนและระดมสรรพกำลัง เนื่องจากการป้องกันประเทศภายใต้ความขัดแย้งที่มีความรุนแรงระดับต่ำ (LIC) เป็นการป้องกันภัยคุกคามที่อยู่ภายใต้ความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และด้วยกำลังติดอาวุธขนาดเล็ก หากจะคงกำลังทหารไว้ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยทุกพื้นที่ตลอดเวลา ย่อมทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและไม่คุ้มค่าการพัฒนาระบบการแจ้งเตือนให้มีประสิทธิภาพ จึงจะมีความเหมาะสมมากกว่าการใช้กำลังทหารในการเฝ้าติดตามแนวชายแดน นอกจากนี้หากภัยคุกคามเกิดขยายตัวขึ้น ประเทศควรจะมีระบบระดมสรรพกำลังที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับการรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น

บุคลากร เนื่องจากประเทศอยู่ในภาวะปกติ การใช้กำลังทหารจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการใช้กำลังเพื่อทำการรบมาเป็นการปฏิบัติการอื่น ๆ ในลักษณะของการพัฒนาประเทศ และการบริการสังคม แต่ในขณะที่การผลิตบุคลากรของกองทัพเน้นในลักษณะเพื่อปฏิบัติการรบ ดังนั้นจึงเป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่งในการใช้กำลังทหารในการปฏิบัติการอื่น ๆ ที่มีใช้สงคราม

งบประมาณ ภายหลังจากที่เกิดวิกฤตในปี พ.ศ.2539 ได้ส่งผลให้งบประมาณที่จัดสรรให้เป็นค่าใช้จ่ายในทางทหารของประเทศไทยลดลงตามลำดับ ในปัจจุบันค่าใช้จ่ายทางทหารของประเทศไทยมีอยู่เพียงไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ(Gross Domestic Product : GDP) ซึ่งเป็นจำนวนค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เป็นระบบงบประมาณที่กำหนดความคาดหวังในเรื่องผลงานและผลลัพธ์ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ กล่าวคือ มีการมอบอำนาจพร้อมกับความรับผิดชอบให้ผู้บริหารหน่วยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ และมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในอนาคตในลักษณะแผนงบประมาณระยะปานกลางล่วงหน้า ซึ่งหากมีการนำงบประมาณระบบดังกล่าวนี้มาใช้ในระบบงบประมาณของกองทัพ จะทำให้กองทัพต้องมีการปรับปรุงระบบงบประมาณ การบันทึกบัญชี และการจัดสรรทรัพยากรใหม่ โดย

จะต้องมีการวัดผลสำเร็จของงานให้มากขึ้น ในขณะที่หน่วยงานด้านความมั่นคงลักษณะเช่นเดียวกับกองทัพ ไม่สามารถกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จของงานได้อย่างชัดเจน